

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 36.

Secerișul.

Am zis-o, și o zic și acum, că instituția învechită a examenelor anuale nu numai că nu promovează, ci chiar stînjenește progresul școlar. Problema examenelor școlare își are și o mică literatură. Discutîndu-se și în Reuniunea învățătorilor din Eparhia noastră, am arătat în două adunări generale (Lugoj și Oravița) neajunsul examenelor, și acum, decînd particip oficial la examene, nu numai că nu mi-am schimbat părerea, ci dimpotrivă m'am întărit și mai mult în convingerea, că examenele dela școalele noastre primare n'au niciun chichirez...

Obiecțiunea, că nu putem lăsa școalele fără niciun control, e justă. Dar să-mi arăte cineva: ce control se poate face cu ocazia examenelor? Unde s'a pomenit, în lumea civilizată, că bunăoară pe un învățător slab comisia examenătoare să-l restigniască în fața publicului? E aceasta omenește posibil? N'ar fi o barbarie a arăta în fața copiilor și a părinților lor scăderile de orice natură ale învățătorului? Însfîrșit ce s'ar și putea îndrepta în cele 2-3 ore, ce abia se ajung pentru mîntuirea formalităților tradiționale: rugăciuni, citire, socolă, declamări, cîntare, alocuții etc.

Examenul, așa cum se face decînd este instituit, a fost și rămîne o paradă — goală.

Celpuțin jumătate de oră consumă rugăciunile de seara, de dimineața, rugăciunile pentru părinți, rugăciunile „Minca-vor săracii“, apoi rugăciunile de după mîncare, cari „trebuesc“ bolborosite pe dinafară. Altă jumătate de oră se cheltue cu „Facerea lumii“, Cain și Avel, Testamentul nou. Pe alocurea știu și copii din clasa II-III. să spună Credeul „fără zminteli“. În alte locuri citesc copii din clasa I. fluid ca și cei din clasa VI, ear din socolă sînt „pedagogi buni“ cari ajung cu clasa I. chiar și până la 100. Publicul, crescut în școala veche, își exprimă admirația și feliicită pe învățător pentru rezultatul uriaș al examenului, ear comisarul n'are încăt, nu poate deranja nici el parada *festivității culturale*, ce „are menirea să încălziască lumea pentru școală“. Eată cum examenul, neputîndu-se nicăiri declara de absolut nereușit, acopere toate scăderile învățătorului. Verdictul public al comisuni examenătoare e pretutindenî considerat ca un absolut oficial, ce în multe cazuri absoarbe și bănuelile bazate ale bieților contribuitori la susținerea școalei noastre confesionale românești.

Nu-î vorba, zic unii, că orcum ar fi, examenul totuși e mai bun decît — nimic. Decît nimic — da, poate fi mai bun, dar să nu ne scape din vedere, că menținerea instituțiunii examenelor stavilește introducerea adevăratului control, ce se poate face:

numai vizitînd școalele în cursul anului, și arătînd, nemijlocit, învățătorului evoluția problemei nesfîrșite a școalei moderne, cum se practică în toată lumea civilizată; cum își exercită și guvernul controlul asupra tuturor școalelor din țeară, remănînd ca festivitatea dela încheierea anului școlar să o conducă singur învățătorul cu preotul locului ca director al școalei confesionale.

Eată cum trebuie înțeleasă paguba enormă a examenelor, cari nu îngăduie chemarea în viață a instituțiunii *revizorilor școlari*, ce a a fost reclamată cu atîta izistintă și în ancheta dela Sibii și în sinoadele noastre eparhiale.

Am fost făcut în senzul acesta și o propunere în scris, care ajunsese a fi studiată de toți cei 11 protopopi din dieceza noastră, între cari un distins pricepător al vieții școlare, protopopul Ciacovei, a pledat cu multă competență pentru intruparea ideii. Conzistorul a pus-o ad acta, ca și alte încercări laudabile pornite din sinul Reuniunii învățătorilor noștri confesionali.

Pecît știu eu, încercarea se izbește de o dispoziție a așezămintelor noastre bisericesti, unde se află normată în slove vizitarea școalelor prin protopopi, ca inspectori scol. confesionali. Zic numai în slove, pentru că eu unul n'am auzit că vr'un protopop să fie vizitat undeva școalele de douăori în an. În cele din urmă ar fi și bizar să cerem acest

Foiță originală.

Evoluția și Creațiunea

— Reflexii —
de AUREL POPOVICI.

O altă facultate care earăși neputîndu-se referi la vreo facultate animalică, este: *voea liberă*. Pentru a scurta și aici cît se poate, vom trata voea liberă numai din punct de vedere al fiziologiei și al psihologiei experimentale, sau cu alte cuvinte: a psiho-fiziceii.

Să cercetăm comparative jocul așanumitelor acțiuni reflexe, și vom putea descoperi în ele toate elementele delipsă la dovedirea voei libere, a sâmnului distinctiv dintre om și animal.

Impresiunile ce se fac asupra organelor, atît la om, cît și la animal, se transmit la creeri; de-acolo (conform impresiunilor), se produce acțiunea reflexă. Singur omul — avînd voe liberă — e în stare să întrerupă sau să schimbe acțiunea aceasta naturală a creerului, acțiunea așanumită reflexă, pentru că omul nu lucră mecanice ca atomul; fiziologice (constrîns de necesitate internă) ca animalul.

Acțiunea pornită deja a creerului, omul, e drept că nu o poate nimici, dar o poate diriga, o poate înlătura, opri, ba o poate chiar schimba în contrarul. De exemplu: Omul, la o acțiune a creerului, care naturalminte ar produce durere, minie, etc. ... poate respunde cu un dispreț, cu o

indiferență, sau chiar și cu un suris. Animalul nu e în stare să facă aceasta, pentru că în el nu există acel ceva care să poată stăpîni materia. Sufletul animalic (să-l numim așa) este cauză fenomenală; sufletul omului însă — cauză substanțială.

Și chiar pentru că animalul nu poate stăpîni acțiunile reflexe, — nu e capabil a *vorbi*. Organ trupesc ar avea săracul, de a generaliza, de a abstrage diferite impresiuni sub un punct de vedere; ș'apoi vorbirea, fără formularea conceptelor generale este — imposibilă. Glasul animalic este expresiunea exclusiv numai a acțiunii reflexe. Prinurmă animalul ca să poată vorbi, nu-î lipsește nimic alta decît — sufletul.

Singur numai omul, fiind înzestrat cu suflet și voe liberă, e în stare să formuleze, să compună o limbă artificială sau arbitrară (în care nu e nicîo legatură naturală între semne și obiectul designat). De-aici limba convențională, limba prin semne, prin tonuri, prin scris...

Cînd animalul dă expresie impresiunilor cîștigat, face aceasta inconștiu. Și chiar pentru că limba animalică este naturală și instinctivă, — nu se schimbă, nu progresează, nu se perfecționează. Limba artificială însă, limba omenească, — după-cum ne-a arătat și dl Vladimirescu („Progresul“ Nr. 10), — se schimbă, progresează, etc. ... în urma legilor evoluției.

O altă urmare a minții și a voei libere a omului, este: facultatea de a se cultiva, de a progresa și a *inventa*.

„Două lucruri se recer pentru a fi posibilă invențiunea, — zice Bassuet — 1) reflexiunile și 2) voea liberă. Luînd la cunoștință observațiunile noastre senzitive și asemănîndu-le cu obiectele lor corespunzătoare, căutăm cauzele... Cu alte cuvinte pricepem, raționăm, deducem, și pășim dela un adevăr la altul... și îndată ce am făcut primul pas pe calea aceasta, progresul nostru nu știe de margini... Se înșală ceice vrînd să atribue animalelor din șirul drept, din instinct... O pagină admirabilă! Știe oare rîndunica să construiască cuib ca pițigoiul, și întors? nu, pentru că atunci, dupăce au făcut deja primul pas, numai e cauză că dece să se opriască pe drumul început. Cînd d. e. locomobilul ar părăsi spontan șinele, s'a isprăvit cu legea despre inerția materiei moarte... Omul, în urma facultății sale de a reflecta, ... țintește la ceva, și pentru ajungerea scopului își pregătește mijloacele delipsă. Franel definește omul: „animal ce-și pregătește uneltele“. Și propoziția aceasta are un înțeles mai adînc decît se pare la prima vedere... Uneltele, în forma lor primitivă, au dat naștere preistoriei; din ele să dovedește existența *omului* în periodul cvartar... Nu există popor, orcît de sălbatic, care să nu-și pregătiască unelte. Pănăcînd animalul progresează pe linia dreaptă, ce îi este designată, face lucruri admirabile, îndatăce se abate însă dela linia aceasta (dela instinct), este foarte hăbăuc... Animalele cari fac lucrurile cele mai de mirat, sînt mai lipsite de darul înțelegerii...

lucru dela nepricipători în ale școalei; astăzi nu se mai soarbe toată învățătura din octoii și ceaslov, ca înaintevreme, când protopopii erau cei mai nimeriți supraveghiatori ai învățămîntului primitiv de pe atunci.

Scrietorul acestor rînduri, vizitînd odată cîteva școale din protopopiatul Orăviții și al Ciacovei, și văzînd rezultatul cu ochii, solicitasem la Conzistor puterea oficialității, dar — fără rezultat! Ba încă ceva. Un farizeu născocise în „Renașterea” de pe atunci, că am pornit să vizitez școlile cu scopuri egoistice. M'am uimit de atîta stricăciune omenească, și mă tot miram, cum mă miră și acum: cit e lumea de nepăsătoare față de școala românească! Am descoperit și oameni răi, cari se bucurau, ca pe vremea lui Nero, de săgețile, ce mi-le zvîrlia corespondentul fără suflet al „Renașterii”, care poate și acum rînjește, că orîncăto îmi întorceam capul, n'am putut să-i găsesc ascunzișul. Îl las în grija celuice vede toate ascunzișurile, să-î îndrepte năravul nenorocit.

Fiindu-mi cu neputință a zugrăvi într'un singur articol de ziar toată imperfecția instituției examenelor, nădăjduesc că într'o altă formă o să-mi aștern cit de curînd meditațiunile asupra acestei probleme, destul de importante pentru cultura poporului nostru.

De încheiere: Pîn'atunci, pînăcînd nu ne este cu putință să ispitim și să căutăm, *nu numai ce știu, ci și ceiace nu știu școlarii*; pînăcînd sîntem siliți a măsura *numai materialul examenabil* . . . pîn'atunci sîntem nevoiți a ascunde rezultatul secerișului în raportul rece, ce-l fac comisiunile examenătoare către stăpîni școalelor noastre confesionale.

Gheorghe Jianu,
comisar școl. conzistorial.

Primejdia alcoolului.

IV.

(Articol final).

De unde vine că mulți dintre poeții noștri sub influința beuturilor spirituoase au scris cele mai frumoase poezii? Răspunsul: La început beuturile spirituoase au influențat iritătoare asupra creierilor; toată lumea întâi ne apare în culorile cele mai vii, după aceea liniștitoare. Limba

li-se împedecă, mersul devine nesigur, înfine cad! De dragul stadiului iritator beau beuturi spirituoase, după cum zic, ca să uite necazurile. Atunci înceată de a mai funcționa coaja creierului. Creierul e paralizat și nu e în stare a gîndi; atunci bețivul se arată în toată golătatea: vorbește cite de toate, îl ia gura pe dinainte, de unde s'a și născut proverbul vechi *in vino veritas* (vinul spune adevărul). Nu-și poate împedeca naturelul, și așa ajunge pînă la infinit. Uneori e foarte bun, altădată se revoltă, taie, omoară etc.

După ce coaja creierului e paralizată, dă drum liber fantaziei, care are un parcurs nedeterminat. Atunci apar imaginile fantaziei destrăbălate, atunci se nasc poeziile.

După toate acestea să judecăm și pe adoratorii beuturilor spirituoase. Înainte de toate însă trebuie să avem în vedere, ca fiecare om atîta plătește cit — și cum lucră.

În cele zise pînă aci am expus în mod științific cauzele beuturilor spirituoase. Acum voesc să atrag atenția cititorilor noștri și asupra împrejurării, că omul bețiv minte. Se rușinează adeseori, mai ales cînd însuși recunoaște că ce viață destrăbălată duce. Își neglijează familia, oficiul. Face datorii, creditorii îl amenință, în familie apare mizeria, copii umblă ruși și slabi, pentru că nu se mai ajunge și pentru haine și mîncări. După atîta mizerie, atît de nefecit, într'un moment își uită de sine, se atinge de bani străini, defraudează, fură. Ar voi să fugă, ca să nu-l prinză, și în momentul de desperare se sinucide.

Să nu merg așa departe, căci sînt destui oameni cinstiți, cari arareori se îmbată, și totuși nu ajung într'o astfel de mizerie, dar cînd sînt beți se bat, se taie, ba și omoară, adevărat sînt cu arțag, cum le zic ai noștri. Unii medici au experimentat chiar la persoana lor proprie, apoi la soldați, că beuturile spirituoase micșorează puterea de muncă. Aceasta au avut-o în vedere și Șpartanii, cînd au dat beuturi spirituoase sclavilor în prezența copiilor, ca acești să se scîrbiască de dinșii și să le serviască spre exemplu.

Altcum eu nu voesc să mă fac judecătorul adoratorilor beuturilor spirituoase, ci îi las să se judece ei înșiși, și să asculte de sfatul lui Gorky, ce îl pune în gura ac-

torului: „Fii cumpătat adună-ți puterile . . . fii tare! înfine dacă te-ai vindecat, vei începe o viață nouă . . . aceasta e un lucru foarte frumos, . . . o viață nouă? . . . Îndreaptă-te . . . pentru că acela e om . . . care toate le poate . . . numai să voiască”.

Însfîrșit să luăm în socotință și argumentele, ce le aduc iubitorii de beuturi spirituoase. Beutura spirituoasă ne face o plăcere. Pentru ce să abdicăm de această plăcere, căci și așa nu avem nici o plăcere în viața aceasta amară? Dar asta nu stă, pentru că ne putem câștiga noi o petrecere cu mult mai puțin periculoasă, care deopotrivă ne întărește corpul și sufletul. Așa d. e. după finea lucrului de toate zilele să admirăm natura, înloc de a merge în birtul plin de fum, și cu aerul stricat, spre a respira aerul curat. Să căutăm societatea oamenilor inteligenți. Aici aflăm atîta dulceață, atîta amoare și spirit, încît beutura nu ne poate oferi aceasta niciodată, și astfel ne scăpăm și de obicinuitul mahmur (Katzenjammer).

S'ar putea și mai multe scrie, dar vreau să răspund la unele întrebări, ș'anume: oare stricat-au strămoșilor noștri beuturile spirituoase? se zice că ei au beut foarte mult. Și lor le-au stricat beuturile spirituoase, dar pedeapsa i-a ajuns mai mult pe următorii lor. Copii oamenilor bețivi sînt slabi și înclină spre morburii de nervi, așa cum e epilepsia (boala mare) etc. La ei s'a adevărit zisele bibliei. „Am pedepsit păcatele părinților pînă în a treia și a patra generație”.

În fine vreau să amintesc că oare sînt stricăcioase beuturile spirituoase, dacă le bem în mod cumpătat?! E greu a da un răspuns definitiv la această întrebare, pentru că învățați de primul rang, nu au putut hotărî cam cită beătură trebuie să bea omul, ca să nu-î strice. Ei argumentează, că fiecare trebuie să se supună la o cercetare minuțioasă, și atunci să se gîndească la proverbul latin: *gutta cavat lapidem* (picătura de apă îngăură piatra).

Primiți darurile naturii astfel cum ni-le dă, mîncăți struguri și totfelul de poame. Fiți cumpătați în mîncare și beătură, ca să se împliniască deviza »*Mens sana, in corpore sano*« (Minte sănătoasă, în corp sănătos)?

Dr. I. Fometescu.

IGIENĂ.

— Despre îmbrăcăminte. —

de

Dr. Gheorghe Crăiniceanu.

U b i c i n i (1856) descrie astfel îmbrăcămîntea țaranilor: O cămașă de pînă groasă, strînsă pe talie prin o încingătoare lată de piele, sau prin o bundă lată de lînă, ce servă în același timp de buzunar; pantaloni de pînă, largi detot la coapse, și strîmți dela genunchi pînă la nodițe; opincile de piele crudă de capră, sau de cal, tăiate după forma piciorului și legate cu curele înfășurate pînă la fluierul piciorului; pe cap căciulă de miel, ear părul pe spate. Altădată înlocuiesc căciula prin un bonet de lînă, scurt și scund, ear locuitorii dela munte poartă pălării rotunde cu margini late. Earna vestă de miel, încolo aruncă pe umeri un pardisiu de cojoc, care are la spate o peliță neagră de miel, sau o mantă de moldun (lînă) alb, în formă de caban, făcută de soția sa. Altădată ei se mulțumesc cu o manta de piele de miel cu cojocul înafară, care îi ierește de ploae. Costumul femeilor e curat și elegant. Ele poartă cămașă de pînă cu flori pe pept, la gît, etc.; încingătoarea strînge cămașa, care e foarte scurtă, la care se mai adaugă și o fustă albă, ce nu acopere niciodată nodițele. Dinainte și dinapoi

Fără minte și voe liberă este tot atît de greu a face ca o peatră să devină ascuțită, ca și a face o tipografie un locomobil, etc. . . . zice marele Bassuet.

Unde mai puni și simțul de pudoare, care nici în cel mai mic grad nu-l poți regăsi la nici o specie de animale. Despre Tașmanii, popor care după părerea tuturor a stat pe treapta cea mai de jos posibilă a sălbăticiiei (astăz este exterminat cu desăvîrșire), zice Quatrefages: „Toate obiceiurile lor zilnice, dovedesc un sentiment de bunăcuviință și de pudoare în gradul superlativ”. Te-ai espune dle Vladimirescu la o mare calamitate, dacă ai cerca simț de bunăcuviință, sau de pudoare d. e. la maimuțe. (maimuțele sînt cele mai desfrîinate și excesive în privința sexuală).

Ajungă însă deocamdată în obiectul acesta și numai atîtea.

Permite-mi dar' dle Vladimirescu, că după cele tratate pînă aici, să declar cu cea mai firmă a mea convingere, că între om și animal, sau de pildă între D-Ta și un cimpanz este un gol tot atît de nemărginit, cași între Goethe și un măgar de pildă; un gol pe care „evoluția cu toată vi-goarea de fer a legilor sale eterne” n'a putut și nici nu va putea să-l umple vreodată pentru că, între ceva și nimica, între 1 și 0, matematica zice că poți intercala o serie înfinită.

Acest ceva pe care filozofia creștină îl numește suflet, să poate studia în mod logic din natura efectelor ce produce. Filozofia dovedește

că acest ceva este nematerial și prin urmare nemuritor. Nu mă voi estinde aici și la tractarea argumentelor neresturnabile pentru că deoparte să scurtez tractatul acesta și așa prea lung și poate chiar plictisitor, dealtăparte pentru că sper că și dl Vladimirescu, — care de prezent continuă, respective începe *cu bază* studiarea religiunii la universitate — să va convinge fără îndoială despre existența și natura sufletului omenească.”

De încheiere a tractatului despre suflet voi mai cita și cuvintele lui Flamaron (Gott in der Natur; p. 211). „Toate aserțiunile voastre să spulberă în vînt voi tăgăduitori ai spiritualității. Tot neamul omenească strigă în fața voastră cuvîntul neștergibil: „suflet!” și fiecare individ cugetător este dovadă vie despre eul ce locuiește în focarul vieții sale. Înzădar vă trudiți să reduceți personalitatea la o anumită funcțiune a creierului; ca învingător susțin față de voi conștiința mea spirituală care în gîndirile sale cuprinde nu numai vizibilul, prezentul, pămîntescul; ci și invizibilul, trecutul, spiritualul (nematerialul). Forța (puterea, energia) aceasta nu poate fi frate cu materia pentru că toată viața și activitatea ei aparține ordului moral. Provoc în contra voastră gîndirea mea care refuză orice dubiu despre ființa sufletului, și dovedește spiritualitatea lui, prin fieștecăre șir al scrisorii mele prezente”.

(Finea va urma).

*) Așa se vede că și spiritizmul modern e chemat să convingă pe materialisti despre existența unei realități spirituale pusă peste materie.

cătrinta de stofă compactă, cu fire, printre care se vede fusta. Earna, sau în timp umed, ele se înbracă cu un cojoc sau surtuc cu mîneci largi. Poartă opinci, ca și bărbații, sau botine; dar vara înlocuiesc aceste încălțăminte cu botine roșii sau galbene, ca odinioară Polonezii, pe cari însă le poartă adeseori subsuoară, mai cu seamă cînd e de a trece vîo apă. O maramă de stofă ușoară, legată pitoresc pe cap. Fetele cu capul gol și cu o coadă pe spate etc.

De Bougueron (1869) dă următoarea descriere: Locuitorii Principatelor descind din coloniile romane aduse de Traian la malurile Dunării, ei se deosebesc prin costumul, trăsurile și datinile lor de toate popoarele de origine aziatică ce-î înconjoară. Costumele nu s'au schimbat dela aceia epocă. Bărbații poartă pantalonii de pînză groasă, sus largi, îngustîndu-se dela genunchi până la nodițe; o tunică din aceeași stofă, strînsă pe talie prin o cingătoare largă de piele, ce servă și de buzunar; opinci și căciulă de miel. Earna mai pun pe deasupra o manta de pele de oae, puțin preparată, cu păr cu tot. Costumul femeesc este simplu și totuși grațios; o cămașă de mătăsă, decorată cu broderii foarte fine; o fustă albă, peste care se încunjură o bucată de ștofă, cu dungă de diferite culori și ornate, la partea inferioară cu ciucur pistriți.

Economie.

Să apărăm paserile.

Că ce muncă însemnată și folositoare împlinesc paserile cîntătoare, vom cunoaște îndată, și dacă numai de pe fereastră privim nepreocupați în grădina pițigoiul sprinten și laconi, cu cît nesaț caută pomii copleştiți de ouăle și larvele insectelor, ca stîrbindu-le, să ne mintue rodul. Dacă privim hoherul insectelor, sfîrciocul, cum pîndește cu sentință de moarte gîndacii în cărările lor țesute printre sămănăturile noastre, ca hambarele să nu ne rămînă goale. Sau dacă privim medicul arborilor, ciocănitorea, cu cîtă cunoștință chirurgicală străbate și depărtează cauzatorii ranelor interne dintre fibrele arborilor bolnavi, ca să avem lemne sănătoase. Sau d. e. cît de folositor e cucul și graurul, cari sînt cei mai înverșunați inimi ai omidelor pârtoase, adică bomcyeidelor, cele mai periculoase omide, atît pentru plante cît și pentru animale. Distrugîndu-se părul lor ciudat, și ajungînd în nutrețul vitelor, le cauzează obrintiri interne, s'au dacă vîntul le suflă în ochi, capătă inflamări de ochi etc.

Și cite alte exemple se mai pot înșira, dar și cele arătate pînă aici pot fi suficiente ca să ne interesăm mai mult de paserile folositoare.

Ordinațiunea ministrului de culte din anul 1906 dispune învățătorilor, că în Mai ori Iunie să decidă o zi exclusiv paserilor și arborilor, precum se practică aceasta, cu rezultat minunat, în școlile populare din Statele-Unite-americe.

În ziua dedicată exclusiv paserilor, învățătorul, amăsurat priceperii discipulilor, le ține prelegere despre biologia și însemnătatea paserilor, plantînd în acele inimă fragede și iubirea de a apăra aceste creaturi folositoare.

Tot așa și în ziua arborilor, cînd fiecare învățacel mai sădește în loc potrivit și cîțiva vlăstari, de folos atît omului cît și paserilor.

Cînd am luat asupra mea plăcuta datorință față de paserile folositoare, m'am simțit și mă simt și în locul acesta dator a răspunde aceluia care ar întreba, că de ce e acum așa delipsă apărarea paserilor, încît și forurile mai înalte s'au îngrijit ca să le vină întru apărare.

Oare nu sînt mai multe paseri răpitoare cari au căzut pradă pasiunilor crunte omenești, și au devenit mumii luxurioase în ambitele paviloanelor, în saloanele domnilor, în muzee etc. Așadară nici paserile cîntătoare nu mai pot avea atîția dușmani răpitori în aer.

Da așa-! Numai cît omul de pe pămînt s'a făcut acum cel mai cumplit dușman al lor.

Pentru că așa-î egoistul, stomacul omului, care e neîndurător îndatăce vine vorba de o bucată de carne bună și gustoasă.

Așa d. e. Italianilor, gurmanzi, paserile micuțe, cu un cuvînt cele cîntătoare, pregătite în bucătării cu ceapă, „ucelleti con cipolla“, e o mîncare foarte plăcută. Ei țin că în țara portocalelor paserile sînt un nutremînt al poporului.

Înainte de a trece la descoperirea cauzei, care face să peară paserile, mai închin citeva mo-

mente pustietății moderne, căreia nu-î pasă mult de glasul inimii, ci pretinde dela toți nenumărate și netăgăduite argumente.

Așadară să vină numerii, să argumenteze și să incrimineze ei!

Forestier **Victor Pascu.**
(Va urma).

CORESPONDENȚE.

Din Bozovici primim următoarele:

Onorabilă Redacțiune,

Acum, Duminecă, cînd se împlinesc 25 ani dela trecerea la cele vecinice a marelui compozitor român Ciprian Porumbescu, și corul nostru vocal bisericesc gr. or. român a dat întru memoria compozitorului un parastas, celebrat în s. biserica de preoții locali Ioan Brînzeiu și Nicolae Bihoiu, după sevrșirea căruia parohul Ioan Brînzeiu în cuvinte frumoase arată activitatea neobosită a maeștrului, și perderea cea mare cauzată neamului nostru prin trecerea la cele vecinice a marelui compozitor român, care a ridicat mult arta muzicală rom.

Eată pentruce l-a deplins și-l deplînge întreg neamul românesc, zice preotul celebrant, și pentru ce sîntem datorî a ne aduce aminte de dînsul atît noi cît și următorii noștri.

D-zeu primiască sfînta jertfă adunată întru memoria marelui compozitor român Ciprian Porumbescu.

La 5 după amiază matineu în grădina „Hotel Brancovici“ (Casina română).

Introducerea s'a făcut cu cîntarea „Lăudați“ de Ciprian Porumbescu, cîntată de corul vocal, sub conducerea dirigintelui Ilie Ruva. A urmat citirea biografiei de Petra Petrescu prin preotul Nicolae Bihoiu în prezența unui public destul de numeros.

După citirea biografiei a mai cîntat corul vocal, „Tricolor“ și „Pe al nostru steag“.

Întreg actul a decurs conform programului în ordinea cea mai perfectă.

Fie-î țărîna ușoară și memoria binecuvîntată!
S.

Nr. 535/1908.

CONCURS

În conformitate cu dispozițiunile pentru Administrarea fondurilor „Asociațiunii, pentru literatura română și cultura poporului român“, se publică concurs pentru „premiul Andreiu Mureșan“ de K 300.

La concurs se admite orice lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în cursul anului 1907.

Concurenții vor avea să înainteze pînă la 1 Iulie a. c. st. n. la biroul „Asociațiunii“ în Sibii cinci exemplare ale lucrărilor. Decernarea premiului se va face în ședința plenară a secțiunilor științifice-literare, ear premiarea în adunarea generală din acest an.

Sibiiu 1. Iunie 1908.

Prezidiul Asociațiunii:

Iosif Șterca Șuluțu m. p.

CRONICA.

Mine, Duminecă, după liturghie, se va oficia în biserica gr. or. rom. din localitate parastas pentru marele nostru compozitor **Ciprian Porumbescu.**

Seara se va da un concert în pavilionul „Grădinei de tir“ cu următorul program: 1. Porumbescu: „*Marșul cîntăreților din Oravița*“, cor de bărbați, cîntat de toate 3 reuniunile. 2. Porumbescu: „*Baladă*“ pentru violină (d-l Carol Kanz) și piano (d-șoara Miți Dragoescu). 3. Porumbescu: „*Earna*“, cor de bărbați, cîntată de Reuniunea de cîntări și lectură gr. ort. din Oravița-rom. 4. Porumbescu: „*A căzut o rază lină*“, cîntată de d-șoarele Miți Dragoescu (sopran) și Delia Trăilă (alt). 5. Porumbescu: „*Altarul Mănăstirii Putna*“, cîntată de „Concordia“ reuniunea de cîntări gr. cat. din Oravița-rom. 6. Porumbescu: Soli de bass din „*Crai nou*“, cîntat de d-l Lazar Dragoescu. 7. Porumbescu: „*La un nou*“, cor de bărbați cîntat de Reuniunea de cîntări și muzică din Oravița-mont.

Lunia trecută s'a firmosit un steag nou al Școalei civile din localitate, cu inscripția maghiară „Luptă-te și nădăjdueste“. Nașa a steagului a fost doamna **Elisabeta Dr. Bähr**, din familia unui fondator al acestei școli, căreia i-s'a făcut și o serenadă cu conduct de torțe. A participat multă lume la această festivitate, ce s'a început cu slujbe dumnezeiești în toate bisericile din localitate, și s'a terminat în marea sală de gimnastică a institutului, unde s'a cîntat, s'a declamat și s'a ascultat cu evlavie discursul abilului director al școlii, **Földes Vilmos**, care și cu prilejul acesta și-a dovedit destoinicia în conducerea acestui institut de învățămînt, de mare importanță și pentru băeții noștri din aceste părți.

Curiosului membru din redacția „*Severinului*“ îi răspundem, că la cerere i-se poate comunica, ceiace ar dori să știe mai detaliat, prin organele institutului „*Nera*“ din Bozovici, care a sărit într'ajutorul celor 4 copii „cu burta plină de urzică“.

Directorul gimnaziului din Caransebeș, d-l **A. Kalkbrenner** anunță, că la 1. Septembrie c. se va deschide și clasa II., în care scop se fac înscrieri la 30. Iunie, la 1. și 2. Iulie, dim. la orele 9-12, cum și la Septembrie 1., 2. și 3. înainte de amiază, cînd au să se prezinte și elevii cari a fost primiți la înscrierile din Iunie, și Iulie a. c.

Violina lui Ciprian Porumbescu, o creațiune maeștră a vestitului C. N. Amati din Cremona (1626), se află astăzi în posesia medic-locotenent-colonelului **Dr. Gheorghe Crăiniceanu**, distinsul nostru colaborator din Bîrlad (România). „Pe această violină, zice tatăl său (Iraclie Porumbescu, tom. I pag. 175), cînta fiul meu Ciprian în nefericita-î închisoare, cînd un hoț dintre cei închiși cu dînsul într'o celulă, auzindu-l, erupse în plîns; pe această violină cînta el la Nervi (lingă Mentone din Riviera) în Italia, „*Doina Mării Mediterane*“, ca s'o ducă, cum zise el, pe undele sale, Oceanului, și acesta să spună lumii, cari acorduri sînt cele mai dulci și mai scumpe Românilor; această violină, înfine, o numia bietul Porumbescu pînă în ultimele ore ale vieții sale „*mireasa mea*“.

La *Socolar* a murit preoteasa părintelui **Simeon Nedicî**. Fie-î țărîna ușoară!

Agronomii **Gheorghe Lațcu** (Varadia) **Achim Brînzeu** și **Ion Almăjanu** (Jurjova) mulțumesc și pe această cale pentru despăgubirile, culante, ce le-au primit pentru vitele asigurate la Institutul „*Plugarul*“ din Cacova.

Cu prilejul sfințirii bisericii din *Apadia* harnicul preot, **Nicolae Corneanu** și-a serbat și jubileul de 25 de preoție, fiind decorat cu brîu roșu și introdus ca paroh prin protoereul **Andrei Ghidiu**, asistat de preoții **Gheorghe Petrescu** și **Spiridon Sandru**, din Caransebeș. A fost o adevărată sărbătoare manifestarea de simpatii a sătenilor către bunul lor păstor sufletesc. Îi felicităm și noi la rîndul nostru pe părintele Corneanu, ca pe o podoabă a clerului nostru.

La 8. curent s'a dat aici în sala teatrului nostru o prea reușită serată cu concert și teatru, sub îngrijirea prezidentului Casinei germane, colonel **Iuliu Bellmond**.

Singurul Spital, ce-l avea Oravița pîn'acum, fiind susținut de corporația meseriașilor localnici, s'a disolvat împreună cu această veche corporație, trecută de curînd sub îngrijirea statului, remîndu-le cetățenilor noștri datoria sfîntă de a înlocui fără amîinare această instituție umanitară.

La 13. a. curentei a încetat din viață în Budapesta soția profesorului **Nagy Béla** dela școala civilă din localitate.

Mercuri s'au început examenele și la școala civilă și în claustrul rom. cat.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu.**
Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

Arlejtési hirdetemény.

Alólírott község előjáróság közhírré teszi, miszerint *Petrilova* község község ház építése Krassó-Szörény megye törvényhatósági bizottságának 1855 jzkvi/23233 alisp. 1907 számú határozatával 4504 k. 30 f. összegben engedélyeztetett.

Felhivattak mindazok, a kik a község ház építési munkálatokat elvállalni óhajtják, miszerint **f. é. július hó 12-én** d. e. 9 órakor Petrilova község házánál tartandó árlejtésen megjelenjenek. Bánatpénz fejében a kikiáltási ár 10%-a a községi előjáróság kezébe az árlejtés előtt leteendő. Az építési tervek és költségvetés a csukicsi körjegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Petrilova, 1908. évi június hó 6-án.

Nemoján Mina
körjegyző.

Mancsu Jon
bíró.

2791 szám tlkvi 1908.

Arverési hirdeteményi kivonat.

Az oravicabányai kir. járásbiróság mint te-lekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Plugarul r.-t. végrehajthatónak Urgyei Pável végrehajtást szenvedő elleni 900 korona tőke követelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az oravicabányai kir. járásbiróság területén fekvő Greovacz községi 507 sz. tjkvben Urgyei Pável nevén irtA I. 1433 hrsz részletre 116 kor., A II. 2533/b és 3401 hrsz. részletre 312 kor., A. † 911/b hrsz. szőlőre 172 kor., továbbá a greováci 530 sz. tjkvben A. I. 3676/b és 3678/b hrsz. észletre 116 kor., továbbá a greováci 907 sz tjkvben 1/2 részben az adós Urgyei Pável és 1/2 részben a nem adós Urgyei Mária nevén irt A. I. 762 hrsz. részletre 255 korona kikiáltási áron a végrehajtási törvény 156 §-a, p. alapján az egészre az árverést elrendelte azal, hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az **1908. évi augusztus hó 21-ik napján** d. e. 9 órakor Greovacz község házán megtartandó nyilvános

árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el fog adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 11 kor. 60 fill., 21 kor. 20 fill., 17 kor. 20 fill., 11 kor. 60 fill. és 25 k. 50 42. §-ában jelzett árfolyammal számít9tt és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes papirban a kiküldött kézhez bánatpénz gyanánt letenni, vagy annak a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kiadta az oravicabányai kir. járásbiróság mint tlkvi hatóság 1908. évi május hó 30-án.

Kerekes, kir. aljbíró.

Anunț.

La

Petrăria notariului Teofil Popovici
din Najdás via Fehértemplom
(Krassó-Szörény m.) se capătă

peatră de nisip

de culoare albă și galbină, de densitate tare ca marmora, mijlocie, și moale.

Această peatră, de care nu se mai află pe alocurea, e foarte bună, nu numai de sculptat orce ornamente la zidiri, ci și strugarul poate face din ea orce obiecte. Marele arhitect

J. Bibel din Oravița a făcut din peatră de-a sta pajura regească pe frontispiciul palatului nou al judecătoriei reg. din Verșeț. Are și însușirea, că la ploae, soare și vînt se și mai întărește. — Se vinde per metru cubic, 5-5 cu prețuri detot moderate.

La cererea se trimite și probă gratuit.

Casa Corporațiunii Nr. 781

din strada Goldschurf,

se vinde din mîna liberă.

Informațiuni se pot căpăta la președintele Corporațiunii *Geza Rupp*.

3-2

Prezidiul.

Anunț

Am onoare a încunoștiința p. M. St. dame, că după isprăvirea unui curs la un Salon de dame din capitală, *mă-am deschis aici în locuința mea visăvis de templu izrailit*

un salon

pentru pălării de dame și de modernizarea pălăriilor.

Primeșc spre modernizare, cu prețuri moderate, orce pălării de dame și rog On. Public a se convinge de gustul și serviciul meu culant.

Cu stimă

Hermina Löbl.

3-3

Casa din colțul piațului

vis-avis de Moara de foc, unde era mai înainte **debit de bere Pilsen, cu o ghețarie și podrum de recorit**, o dă în chirie, eventual o vinde din mîna liberă, stăpîna casei:

3-1

Antonia Petrovits.

Strămutare de boltă!

Avizez Onoratul Public, că

bolta mea de băcăni și delicatesuri

cu începutul lui **Iunie a. c.** am strămutato în casa dluî Knoblauch, peste drum de otelul „Coroana ung”.

Reclamînd și pe mai departe sprijinul onoratului public remîn

cu toată stima

Saubermann Bertalan.

3-2